

ressò *mont-roigenc*

FOTOS DE BARRAQUES DE MONT-ROIG, DE L'ESTHER BARGALLÓ, A "LA VANGUARDIA"

Redacció

22-08-2022

Trobar una fotografia a mitja plana de "La Vanguardia" d'una barraca de Mont-roig, exactament la del Jaume de la Cota, no succeeix freqüentment; tampoc veure-hi d'altres barraques de Catalunya. Però, a més, hi havia una altra fotografia; en aquest cas, de la barraca dels Lliris. I, per rematar-ho, la notícia de la versió digital l'encapçalava la fotografia de la barraca de les Atzavares.

Quasi res: Tres fotografies de barraques de Mont-roig, fetes per l'Esther Bargalló, una dels components del Grup Barracaire de Mont-roig.

El títol de l'article és: "Europa premia la recuperació de l'arquitectura de pedra seca". Fa referència al premi que s'ha atorgat a Wikipedra, una base de dades consultable per Internet (<http://wikipedra.catpaisatge.net/#>) que, a més, té una aplicació per al mòbil per poder introduir informacions de les barraques. Aquest és un projecte iniciat fa molts anys pels companys del Grup Drac Verd de Sitges, que van col·laborar en la catalogació de les barraques de Mont-roig, i que des del 2011 està aixoplugat informàticament per l'Observatori del Paisatge de Catalunya (<http://www.catpaisatge.net/cat/index.php>).

Des del 2011 han participat en el projecte Wikipedra més de 514 col·laboradors i s'han inventariat 31.392 construccions de pedra seca del Principat i també d'algunes comarques de la Catalunya Nord.

Barraca del Jaume de la Cota: Wikipedra núm. 2248.

Barraca dels Lliris: Wikipedra núm. 2279.

Barraca de les Atzavares: Wikipedra núm. 2249.

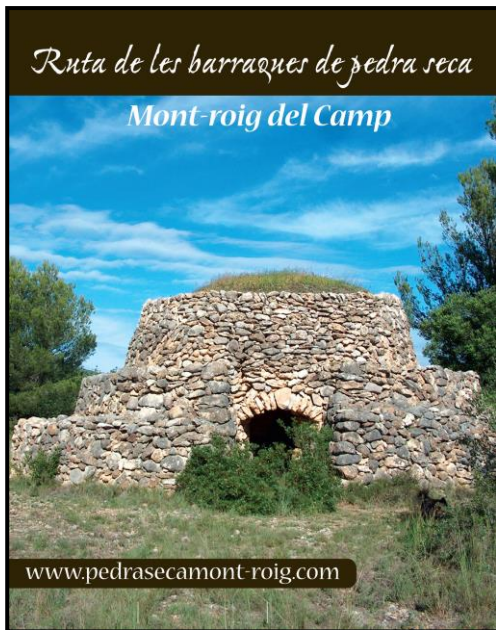
El premi és "l'European Heritage Award / Europa Nostra Award 2022", en la categoria de "Participació i sensibilització ciutadana".

El Grup Drac Verd de Sitges és una de les 43 entitats de Catalunya i el País Valencià que formen part de l'Associació per la Pedra Seca i l'Arquitectura Tradicional (APSAT). A més, Ramon Artigas, el líder del projecte, és el vocal de catalogació d'aquesta entitat (<https://pedrasecaarquitecturatradicional.cat/>).

L'article s'inicia amb la descripció que fa Jordi Grau, de l'Observatori del Paisatge, sobre Wikipedra. Posteriorment, Martí Rom, president de l'APSAT, fa una descripció de les barraques de Mont-roig, centrant-se en la barraca del Jaume de la Cota i en la barraca dels Lliris, perquè són de les més rellevants de Catalunya. Per cert, l'Esther Bargalló és la vicepresidenta de l'APSAT.

L'APSAT, entre d'altres actuacions, organitza cada dos anys una Trobada de Pedra Seca i Arquitectura Tradicional dels Països de Parla Catalana. La primera edició es va celebrar a Manresa el 2002 i la darrera a Móra la Nova el 2021. El 2023 es durà a terme la XII edició a Cadaqués.

Martí Rom, com a president de l'APSAT, fou cooptat, el 2019, a formar part de l'Observatori del Patrimoni Etnològic i Immaterial de Catalunya.

Com anem veient el treball que s'ha fet sobre les barraques de Mont-roig va tenint una difusió i coneixement cada cop més important. Cal dir que ha estat mèrit tan sols del Grup Barracaire de Mont-roig, amb la col·laboració i ajut econòmic de l'Associació de Veïns Muntanya Roja. Des de l'equip de govern de l'actual Ajuntament, mai s'ha tingut en consideració ni les barraques ni aquest ingent treball que hem dut i portem a terme, suport que sí que hem trobat a la Generalitat i en algun equip de govern anterior, quan es van declarar BCIL les barraques de Mont-roig o quan es va marcar l'itinerari actual d'11 barraques, entre elles algunes BCIN. Algun dia haurem d'escriure detalladament un plec de greuges. Serà llarg.

Aquest és un treball que es va iniciar el 2004. Actualment tenim 147 barraques catalogades que són accessibles a Wikipedia.

Durant aquests darrers anys, amb l'ajut de voluntaris i la col·laboració econòmica de l'Associació de Veïns Muntanya Roja, al nostre terme municipal, hem restaurat 12 barraques de pedra seca, un tram d'una carrerada (camí ramader) i una cisterna o aljub.

Amb l'aixopluc econòmic del Centre Miró es va publicar un tríptic informatiu (2005), es va produir el documental "Barraques de pedra seca (a Mont-roig)" de Martí Rom (2006) i el llibre "Barraques de Pedra seca a Mont-roig del Camp" (maig 2007).

Cinc de les barraques de Mont-roig varen ser declarades "Bé Cultural d'Interès Nacional" (BCIN), en la categoria de "zona d'interès etnològic" el 19 d'abril de 2016 (i

publicat al DOGC el dia 21). Foren les primeres de Catalunya i per ara úniques al Principat.

Quan el 2016 va arribar a la Generalitat la proposta de Grècia de presentar l'art de la construcció de la pedra seca a Patrimoni Cultural Immaterial de la Humanitat de la UNESCO, des de la Generalitat se'ns va encarregar al Grup Barracaire de Mont-roig la coordinació del dossier que representaria Catalunya. Sí, heu llegit bé: des de la Generalitat de Catalunya se'ns va encarregar, als de Mont-roig, la coordinació d'aquest immens treball que, finalment, el 28 de novembre de 2018 acabaria amb l'extraordinària catalogació que les construccions de pedra seca eren Patrimoni Cultural Immaterial de la Humanitat de la UNESCO. Quasi res!!

Com a conseqüència d'aquest treball, el Grup Barracaire de Mont-roig té un rellevant reconeixement en l'àmbit de la pedra seca i les activitats culturals de caire etnològic.

“La Vanguardia” digital:

Europa premia la recuperación de la arquitectura de la piedra seca

El legado agrícola de las barracas, tinas, de...

www.lavanguardia.com

[https://www.lavanguardia.com/
local/barcelona/
20220820/8474717/europa-
premia-recuperacion-arquitectura-
piedra-seca.html](https://www.lavanguardia.com/local/barcelona/20220820/8474717/europa-premia-recuperacion-arquitectura-piedra-seca.html)

11:36

VIURE ESTIU

Europa premia la recuperació de l'arquitectura de la pedra seca

Wikipedra aplega 500 voluntaris que han documentat més de 32.000 barraques i murs

La barraca Jaume de la Cota, a Mont-roig del Camp (Baix Camp), és una de les més grans que s'han documentat a Catalunya

ROSA M. BOSCH
Barcelona

El llegat agrícola de les barraques, tines, dipòsits d'aigua i murs de pedra seca, que ha estat amagat i oblidat durant molt de temps, ha cobrat una nova vida gràcies al projecte Wikipedra, impulsat per l'Observatori del Paisatge de Catalunya, que ha aconseguit la complicitat de més de 500 voluntaris per documentar aquesta mena de construccions. Fins ara, la base de dades col·laborativa creada el 2011 ha inventariat més de 32.000 construccions. La Comissió Europea i la Federació Europa Nostra han valorat la tasca del projecte Wikipedra amb l'European Heritage Awards, premi que reconeix els esforços per salvaguardar el pa-

trimoni i que s'atorgarà el 26 de setembre a Praga.

Wikipedra és la resposta a la pèrdua visual de cabanes i altres edificacions de pedra seca, que han quedat amagades entre la vegetació de bosc a causa de l'imparable abandonament del camp. Les aportacions de ciutadans anònims han fet possible promoure aquest coneixement. El 2017 es va fer una aplicació en línia, Pedra Seca, que facilita que qualsevol persona, sigui experta o no, introdueixi la informació relativa a les construccions que descobreix, com per exemple la ubicació, la tipologia, l'estat de conservació i les característiques arquitectòniques. Un equip d'especialistes contrasten i validen les dades que s'han aportat.

"Tot va començar amb la iniciativa del grup Drac Verd de

Sitges, que abans del 2011 ja s'aplegava cada dissabte per catalogar cabanes i marcar-les amb un drac verd. Hi ha desenes d'associacions molt actives dedicades a la recuperació i restauració de la pedra seca. Cre-

Algunes barraques formen rutes turístiques, i en altres, envoltades de vinyes, s'hi pot dormir

iem que aquestes construccions són molt importants en la configuració del paisatge de Catalunya, per això vam crear Wikipedra", explica Jordi Grau, ambientòleg de l'Observatori del Paisatge.

Fins ara s'han registrat més de 32.000 elements, principalment a Catalunya, i uns quants al departament francès de l'Arieja i altres zones frontereres. "La majoria, 26.600, són barraques ubicades a enclavaments forestals que abans eren cultius. Moltes estan amagades i es creu que encara en faltaria una tercera part per documentar. Aquesta feina és molt important per saber el que tenim i com gestionar-ho", afegeix Grau. Cal recordar que, el 2018, la Unesco va declarar patrimoni cultural immaterial de la humanitat la tècnica constructiva d'encaixar pedres sense argamassa ni ciment.

Les barraques que es conserven daten d'entre finals del segle XVIII i principis del XX. La seva funció era aixoplugar el pagès i guardar les eines de conreu; les més grans també refugi-

aven els animals que ajudaven en les tasques del camp. Algunes ja s'han convertit en destinació turística, ja que s'han organitzat itineraris per visitar-les, com ara les tines que servien per fer vi al costat de les vinyes, a la vall del Flequer, entre el Pont de Vilomara i Rocafort (Bages); les d'Olerdola (Alt Penedès), i les del Pla de Santa Maria (Alt Camp), on funciona la ruta de la Capona. L'editorial Piolet inclou als seus mapes d'excursionisme aquestes construccions.

Les possibilitats que ofereix un patrimoni tan característic del paisatge mediterrani no són poques. Grau diu que fins i tot es pot dormir en barraques envoltades de vinyes, a l'Arboçar (Alt Penedès).

"S'havia perdut el coneixement", afirma.

Continua a la pàgina següent

L'abandonament del camp ha invisibilitzat barraques històriques

Ve de la pàgina anterior

ment visual de les barraques, perquè havien quedat amagades en camps abandonats, quan vull investigar demano informació als caçadors i ramaders, que són els que encara recorren el territori. A Mont-roig del Camp n'hem trobat més de 140, que s'havien tornat invisibles en un entorn de terres improductives", explica Josep Miquel Martí Rom, president de l'Associació de Pedra Seca i Arquitectura Tradicional de Catalunya. La joia de la corona, per la seva mida,

és la barraca Jaume de la Cota, que rep el nom del seu antic propietari, detalla Martí Rom. "És de les més grans de Catalunya, amb un diàmetre exterior de més de sis metres i una altura de quatre metres, en un terreny on antigament hi havia vinyes i ara és erm. A dins fins i tot hi ha armaris oberts per guardar el menjar i la beguda", diu Martí Rom. Les pedres que es van fer servir per construir-la surten de trencar les lloses del terreny per buscar sota terra cultivable.

També a Mont-roig s'han documentat barraques vistoses

coronades per lliris i una per atzavares. "Algunes tenen plantes al sostre per impermeabilitzar-les. Els lliris de Sant Josep compleixen aquesta funció, ja que, com és desitjable, tenen les arrels horitzontals i fan una mena d'entramat", afegeix Martí Rom, i destaca que cada dos anys s'organitza un congrés per estudiar l'evolució d'aquest patrimoni. Un mapa interactiu a Wikipedra permet localitzar la Jaume de la Cota, que està a cinc quilòmetres de Mont-roig, i la resta de construccions que hi ha a tots els municipis. ●

ESTHER BARCALI

La barraca dels lliris, coronada per aquestes flors, a Mont-roig